

PÄÄKIRJOITUS

Kasvatuksen historian nykytilasta

Jukka Rantala

Vasta ilmestyneessä *Knowledge, Politics and the History of Education* -teoksessa punnitaan kasvatuksen historian asemaa Euroopassa ja Amerikassa. Jesper Eckhardt Larsenin toimittama antologia kysyy, miten kasvatuksen historia puoltaa paikkaansa nyky-yhteiskunnassa ja tarkastelee kasvatuksen historian tutkimuksen ja opetuksen olemassaolon perusteluja.[1]

Teoksen lähtökohtana oli huoli kasvatuksen historian (ja muun humanistisen) tutkimuksen asemasta yhteiskunnassa, erityisesti tiedemaailmassa. Kasvatuksen historialle on yhtäältä asetettu kasvatustieteiden hyötyä perustelevia tehtäviä, toisaalta sen on pitänyt osoittaa tieteellisyytensä muulle tiedeyhteisölle. Kasvatuksen historiassa menneinä vuosikymmeninä vallinnut deskriptiivisyys onkin saanut antaa tilaa teoreettisesti orientoituneelle tutkimukselle. Alan tutkimus on samalla pirstaloitunut yhä eriytyneempiin osaluokkiin. Näin ollen tutkimus täyttää entistä paremmin tieteellisyyden vaatimukset, mutta vastaavasti ala on menettänyt rooliaan suuren yleisön palvelijana.

Teoksessa käsitellään paitsi kasvatuksen historian tutkimuksessa tapahtunutta muutosta myös kasvatuksen historian käyttöä yhteiskunnallisissa keskusteluissa. Kasvatuksen historia on muuttunut suurten kertomusten pönkittäjästä kasvatusilmiöiden kriittiseksi tarkastelijaksi. Se on menettänyt tehtävänsä kansallisvaltioiden rakentamisessa. Myös opettajankoulutuksessa, jossa sillä aiemmin oli vahva rooli, ala on painettu marginaaliin. Kasvatuksen historian tiedeperustaisuus on varmistunut, mutta samalla koulutuspoliittisten ratkaisujen historiallinen muisti on rapautunut ja kasvatustieteiden historiattomuus lisääntynyt.

Gary McCulloch pohtii, kuuluuko tutkimusalue oikeastaan kasvatustieteilijöille, historioitsijoille vai yhteiskuntatieteilijöille. Hänen mukaansa hyvässä tutkimuksessa yhdistyvät kaikki kolme aluetta ja reviirien puolustamisen sijasta alan tutkijoiden olisikin yhdistettävä voimansa. Suomessa McCullochin peräänkuuluttamassa asiassa on viime vuosien aikana tapahtunut myönteistä kehitystä. Alan monitieteinen tutkijayhteisö järjestäytyi kasvatuksen historian verkostoksi vuonna 2005, ja seuraavana vuonna järjestettiin ensimmäistä kertaa kasvatuksen historian päivät. Tapahtumasta on tullut alan tutkijoille ja harrastajille jo perinne. Kasvatuksen historia on näkynyt myös kaksi kertaa järjestettyjen historian tutkimuksen päivien ohjelmassa. Lisäksi Suomen Historiallisen Seuran kasvatuksen historian suurkirjahankkeessa tieteenalojen raja-aitoja ylitettiin rohkeasti. Kasvatuksen historian alalla monitieteisyys näkyy nykyään monella tavalla. Esimerkkinä mainittakoon ensi vuoden huhtikuussa järjestettävä seminaari *Kasvatus sosiaalisena ja yhteiskunnallisena toimintana*, jossa eri tieteenalojen edustajat hakevat teemasta yhteistä tarkastelupintaa.[2] Myös *Kasvatus & Aika* -lehti on monitieteisen yhteistyön hedelmä. Lehti, sen toimittaminen, vertaisar-

viointi ja teemanumeroiden tekeminen, ovat lisänneet kasvatuksen historian monitieteistä yhteistyötä. Tältä osin ala voi paremmin kuin aikoihin. Silti ongelmiakin vielä on.

Knowledge, Politics and the History of Education -teos herättää pohtimaan, onko nykyinen tiedepolitiikka johtanut kasvatuksen historian tutkijoita kapeuttamaan tehtäväänsä liikaa. Keskittyessään tarkkaan rajattuihin tutkimusteemoihin tutkijat kääntävät selkensä kasvatuksen historian entisille 'kestotilaaajille', poliittisille päätöksentekijöille ja suurelle yleisölle. Tiedelehdissä julkaistavat artikkelit on pilkottu niin rajattuihin kysymyksenasetteluihin, ettei niistä ole juuri hyötyä poliittisille päätöksentekijöille, koululaitoksen uudistajille tai vanhemmille, jotka haluavat ymmärtää koulussa tapahtunutta muutosta. Vaikka Suomessa on hiljattain julkaistu erinomaisia kasvatuksen historian yleisesityksiä – muun muassa *Suomen kasvatuksen ja koulutuksen historia I–III* sekä tässä numerossa arvosteltu Jari Salmisen *Koulun pirulliset dilemmat* –, suurelle yleisölle tarkoitettuja teoksia kaipaisi lisää markkinoille. Tiedeartikkeleilla on oma lukijakuntansa, samoin populaareilla yleisesityksillä. Erityistä tarvetta olisi uusille kasvatuksen historian yliopistollisille kurssikirjoille – jos vaikka alue saataisiin palautettua tulevien kasvattajien koulutusohjelmiin. Siinäpä kasvatustutkimusohjelmille haastetta tuleville vuosille!

Viitteet

- [1] Larsen, Jesper Eckhardt (toim.) 2012. *Knowledge, Politics and the History of Education*. Münster: LIT Verlag.
[2] http://www.kasvhistseura.fi/site/?lan=1&mode=tiedotteet&laji=1&tiedote_id=10.

Jukka Rantala on historiallis-yhteiskuntatiedollisen kasvatuksen professori Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitoksella.